

ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА». КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ДИСКУРС

Юлія Малієнко

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Політична культура – поняття багатозначне, міждисциплінарне і поліфункціональне. Попри давню історію, його наукову концепцію починають розробляти у 1950-х – на початку 1960-х років американські політологи G. Almond and S. Verba. In «The Civic Culture. Political attitudes and Democracy in five nations» (1963), perhaps the best known study of political culture, Almond and Verba say that «the relationship between political culture and political structure [is] one of the most significant researchable aspects of the problem of political stability and change» (Pateman, 1971). У дослідженнях цих учених політична культура розглядається як сукупність орієнтацій на політичну діяльність, політичну сферу загалом. Г. Алмонд запропонував і структуру політичної культури: політичний досвід, традиції; політичні стереотипи; політичні міфи; моделі політичної поведінки особистості і груп; моделі функціонування політичних інститутів; політична ідеологія; політичні символи; політична соціалізація орієнтацій (Остапенко, 2008).

American political scientist Lucian Pye defined political culture «as the composite of basic values, feelings, and knowledge that underlie the political process. Hence, the building blocks of political culture are the beliefs, opinions, and emotions of the citizens toward their form of government» (Jürgen R. Winkler).

Українська наукова традиція також розглядає поняття «політична культура» як полісемантичне, що поєднує власне політичні, когнітивні, діяльнісні та емоційно-оцінні складники. З-поміж розмаїття тлумачень обирали контекстні проблеми освіти.

М. Остапенко тлумачить політичну культуру як сферу загальнолюдської культури, що пов'язується з політикою; інтегральну характеристику способу життя країни, нації, соціальної групи, індивідів, яка фіксує і закріплює історичний досвід, історичну пам'ять соціальних спільнот і окремих людей в сфері політики, їх орієнтації і навички, що впливають на політичну поведінку (Остапенко, 2008).

На думку М. Саса, політична культура – це спрямовані у світ політики психологічні орієнтації, ментальність, ціннісні установки та самосвідо-

мість членів суспільства; прояви пізнання, специфічне знання, пов'язані з категоризацією політичних відносин та інших основоположних реалій суспільного буття (політична система, її інститути, соціальні відносини, релігія, мораль, культурно-історична традиція, економіка тощо), завдяки чому формуються певні політичні позиції та утверджуються ті чи інші установки, зразки й норми публічної поведінки (Сас, 1998).

Спільні підходи до титульного поняття бачимо і в освітніх практиках країн Євросоюзу, США, України, де політична культура досліджується в навчальних закладах різних типів і рівнів. У 2022 році в Україні була кардинально оновлена чинна Програма з історії для закладів загальної середньої освіти, в якій поняття «політична культура» стало наскрізним: таким, що охоплює зміст історії України, всесвітньої, інтегрованого курсу «Україна і світ». У програмі, зокрема, увиразнюється процес державотворення, формування української політичної нації, консолідації українського суспільства в минулому та сьогоденні; виклад подій здійснюється в широкому контексті європейської та світової історії, міждержавних стосунків, багатоаспектності, полікультурності (Навчальні програми, 2022).

Політична культура – надважливе явище суспільного життя нашої держави, невід'ємний чинник розвитку і перемог України.

Ключові слова: політична культура, структура політичної культури, освітні практики.

Література

- Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. (2022). Всесвітня історія. Історія України. (Інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. HREC PRESS.
- Остапенко, М. А. (2008). Політична культура суспільства: навчальний посібник. МАУП.
- Сас, П.М. (1998). Політична культура українського суспільства (кінець XVI – перша половина XVII ст.): навчальний посібник. Либідь.
- Pateman, Carole. (1971). Political Culture, Political Structure and Political Change. *British Journal of Political Science*, 1(3), 291–305 <https://doi.org/10.1017/S0007123400009133>
- Winkler, J. R. (2022, November 5). Political Culture. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/political-culture>